

รายงานผลการเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลลูโบะปือซา

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

๑.ด้านเกษตรกรรม

เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เกี่ยวกับการจัดพื้นที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยและมีชีวิตอย่างยั่งยืน โดยมีการแบ่งพื้นที่เป็นส่วน ๆ ได้แก่ พื้นที่น้ำ พื้นที่ดินเพื่อเป็นที่นาปลูกข้าว พื้นที่ดินสำหรับปลูกพืชไร่และพืชไร่ และที่สำคัญอยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ เป็นหลักการในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยในพื้นที่ตำบลลูโบะปือซา มีสถานศึกษาจัดทำโครงการ ฟาร์มเกษตรบ้านตั้งอยู่ที่ในรั้ว

โรงเรียนอิสลามวิทยาลัยสตรีตำบลลูโบะปือซา อ.ยี่งอ จ.นราธิวาส การทำเกษตรในรูปแบบเกษตรอินทรีย์ ที่ผ่านการพัฒนาศึกษาเรียนรู้ผ่านในหลายช่องทางจากดูงานจากยูทูบและผ่านการเข้าร่วมอบรมเพื่อมาทำเกษตรแบบบ้านๆ ทดลองการผสมดินเอง ทดลองการทำปุ๋ยหมักและทดลองพร้อมๆ กับการลงมือทำงานสามารถปรับรูปแบบเกษตรอินทรีย์แบบของฟาร์มเฉพาะตัว และพยายามเดินหน้าเพื่อเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากกรมการเกษตรเพื่อให้ผักและผลผลิตดีกว่าเดิม และได้รับการรับรองเป็น ศูนย์เครือข่าย ศพก. และศูนย์เรียนรู้พืชปลอดภัยแบบ YSF และ SF #เกษตรบ้าน อวส. #Kaset Baan Iwits โดยมีนายอนันต์ เจ๊ะเหลาะ เป็นผู้ดูแลโครงการ

๒.ด้านหัตถกรรม

ตะกร้าลูกปัดคริสตัล เป็นงาน Handmade รูปแบบไม่ซ้ำใคร โดยทางกลุ่มแม่บ้านและประชาชนในตำบลลูโบะปือซาได้ตั้งกลุ่มทำกันอย่างจริงจัง และสามารถทำขายเพิ่มรายได้ให้กับตนเอง ตะกร้ามีทรงต่างๆ เช่น ทรงกลม ทรงเหลี่ยม ทรงแปดเหลี่ยม ซึ่งสามารถเลือกสีลูกปัดกับทรงได้ตามใจชอบ โดยมี นางลาตีพะ เจ๊ะหะมะ เป็นผู้สอน

การพับผ้าประดับชั้นหมาก โดยนางลาตี๊ะ เจ๊ะหะมะ อายุ ๔๙ ปี ประธานกลุ่มชั้นหมากอิสลาม บ้านกำปงปีแซ ม.๓ ต.ลุโละปือซา อ.ยี่งอ จ.นราธิวาส มีความสนใจที่จะทำการพับผ้าประดับชั้นหมาก เริ่มจากที่เธอได้มีโอกาสไปศึกษาดูงาน ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดความสนใจ พอกลับมาก็รวมตัวกัน เพื่อลงมือทำกลุ่มทำชั้นหมากอิสลาม มาประมาณ ๑๕ ปี มีลูกค้าสั่งเข้ามาตลอดทั้งปี แต่จะติดต่อเข้ามามาก ในช่วงที่นิยมแต่งงาน นอกจากนั้นทางกลุ่มยังมีรายได้ส่วนหนึ่ง จากการรับเชิญไปเป็นวิทยากร ให้กับหน่วยงาน เช่น เทศบาล หรือ อบต.ที่จัดให้กับชาวบ้านหรือนักเรียนที่สนใจอีกด้วย

การทำพานบายศรี โดยนางสาว มาริยานี จะรีศรี ๙๕/๖ ม.๕ ต.ลูโบะปือซา อ.ยี่งอ จ.นราธิวาสซึ่งพานบายศรี (บุหงาซีเระ หรือบุหงาซีอริ) เป็นการจัดพานบายศรีเพื่อร่วมในกิจกรรมต่างๆ ปฏิบัติสืบต่อกันมา ไม่ว่าจะเป็น งานแต่งงาน พิธีชลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศชาย (เข้าสู่หนัด) พิธีสู้ออ พิธีรับขวัญเด็ก พิธีการจัดงานมหรหรรรมต่างๆ หรือขบวนแห่ ตามประเพณีของชาวไทยมุสลิม มักจะใช้บายศรีบุหงาซีเระมาประกอบพิธีการเหล่านี้ เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลของเจ้าภาพ ถือเป็นสิ่งนำโชค และเพื่อความสวยงาม บางหมู่บ้านหรือบางตำบลก็จัดแข่งขัน การประดิษฐ์บุหงาซีเระขึ้น เพื่อคงศิลปะนี้ไว้ ไม่ให้สูญหายไป ปัจจุบัน การทำบายศรีของภาคใต้ มีลักษณะเป็นการผสมผสานรูปแบบของบายศรีภาคกลางและภาคอีสานเข้าด้วยกัน และเป็นการทำบายศรีในรูปแบบของการประยุกต์ ตามจินตนาการของผู้ทำบายศรี ยกเว้นบายศรีของ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ที่ยังคงทำบายศรีเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

การประกอบบุหงาซีเระ

เริ่มจากการนำโครงไม้ไผ่มาตั้งบนขอบพานด้านใน โดยทำเป็นรูปกากบาท แล้วมัดด้วยลวดตรึงติดกับตัวพาน ชั้นที่ ๑ (นับจากพาน) ให้นำวงกลมที่ทำด้วยกระดาษมาสวมลงที่โครงไม้ไผ่ติดกับตัวพาน จากนั้นจึงนำใบพลูประมาณ ๓-๕ ใบ เรียงสอดระหว่างช่องไม้ไผ่โดยรอบให้แน่น โดยให้ใบพลูตั้งยื่นประมาณ ๔๕ องศา แล้วนำใบมะยมที่เด็ดเป็นใบๆ มาสอดไว้ด้านใน ระหว่างโครงไม้ไผ่กับกระดาษทุกชั้น (ใบมะยมที่ใส่ด้านในโครงไม้ไผ่เพื่อให้ใบพลูมีความเย็น ไม่เหี่ยวง่าย และทำให้ใบพลูทรงตัวได้ดี) ชั้นที่ ๒ วางขอบกระดาษวงกลมบนใบพลูชั้นตอนต่อไปทำเหมือนชั้นที่ ๑ และชั้นต่อไป จะสลับระหว่างขอบกระดาษวงกลมกับใบพลู ใบพลูตั้งลดหลั่นตามจำนวนชั้นที่วางเรียงลดหลั่นกัน จะทำกี่ชั้นก็เหมือนกัน แล้วนำต้นกล้วยใส่ลงด้านบนของปากกระบอกไม้ไผ่ โดยให้ยอดของต้นกล้วยที่มีใบอยู่เหนือปากกระบอกไม้ไผ่ (ฐานต้นกล้วย จะวางอยู่บนพานพอดี) จากนั้นตกแต่งด้วยดอกไม้หรือมาลัย อุบะ ทัดหู ให้สวยงาม บุหงาซีเระนิยมทำเป็นเลขคี่ คือ ๓ ชั้น ๕ ชั้น ๗ ชั้น หรือ ๙ ชั้น

๓.ด้านอุตสาหกรรม

การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/ตู้) การแปรรูปสิ่งต่างๆ จากไม้ยางพารา โดยนายสมมาแอมามู บ้านกำปางปีแซ ที่อยู่ ๓๔/๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลลูโบะปือซา อำเภอยี่งอ จังหวัดนราธิวาส

นางสมมาแอมามู

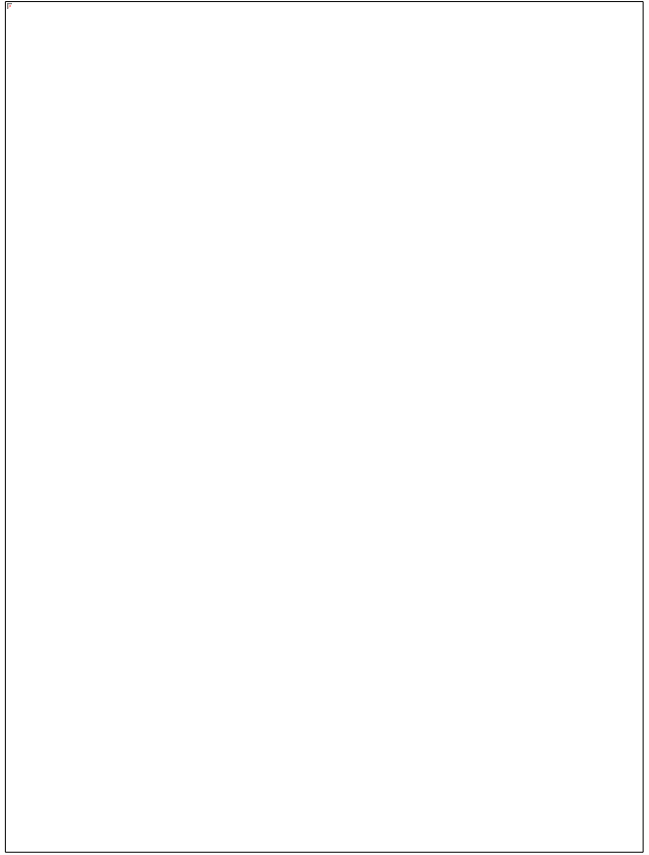
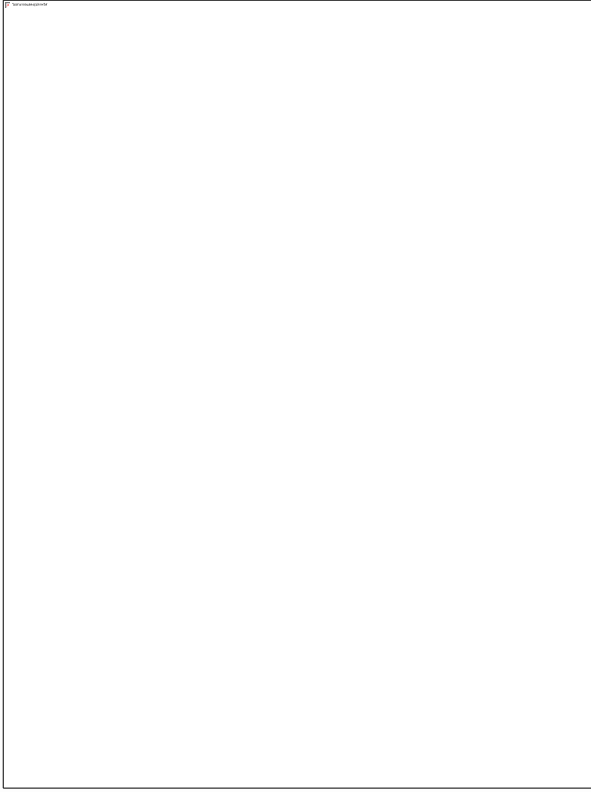
ได้รับพระราชทานรางวัลการประกวดผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพารา ประจำปี 2551 สาขาแปรรูปไม้ยางพาราผลิตภัณฑ์ ฐานแปรรูปผลิตภัณฑ์
ประเภทโต๊ะที่ไม้ยางพารา ๒ ชิ้น โดย
นางสมมาแอมามู ประจำปี 2551 วันที่ 23 กันยายน 2551

๔.ด้านการแพทย์แผนไทย

หมอดำแย หรือผดุงครรภ์โบราณ ที่ภาษามลายูท้องถิ่นเรียกว่าโต๊ะปีแด ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือปัตตานี ยะลา นราธิวาส เคยเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดูแลหญิงมีครรภ์ทั้งก่อนและหลังคลอด แต่การเข้าถึงบริการสาธารณสุขสมัยใหม่ ส่งผลให้จำนวนผู้ประกอบอาชีพผดุงครรภ์ที่บ้านจึงลดลงจนเกือบจะสูญหาย

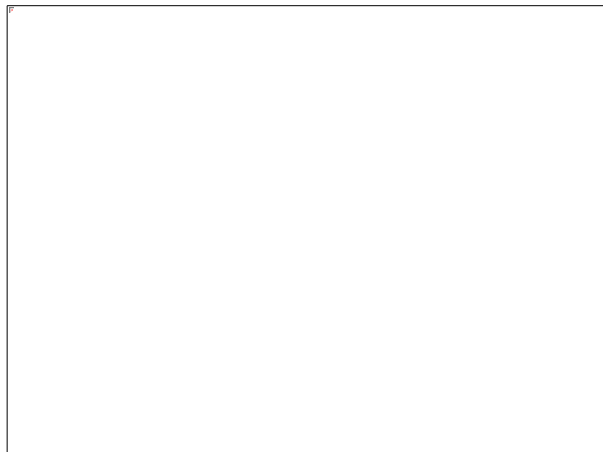
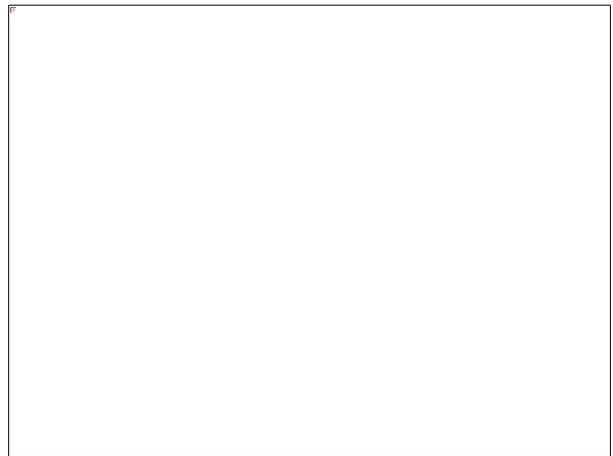
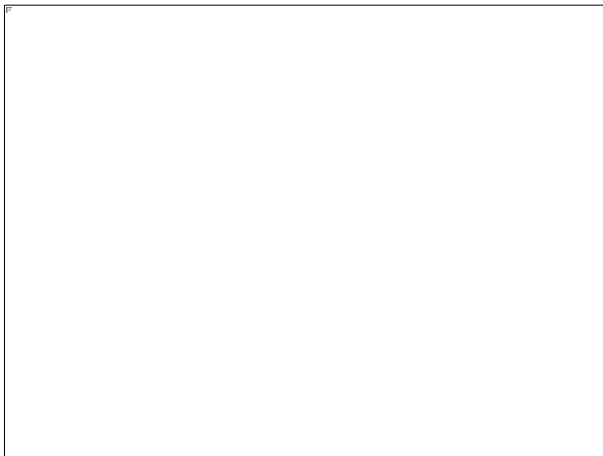
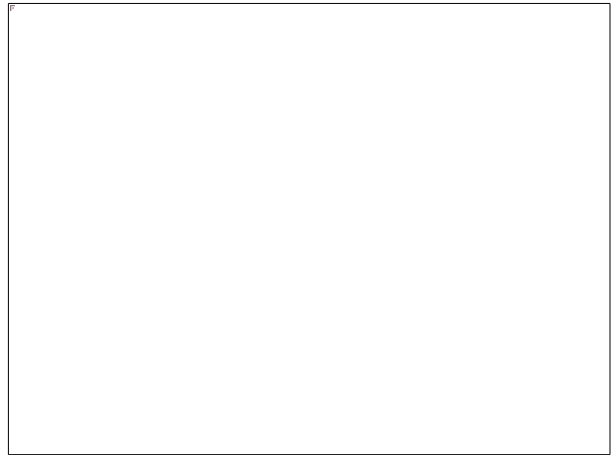
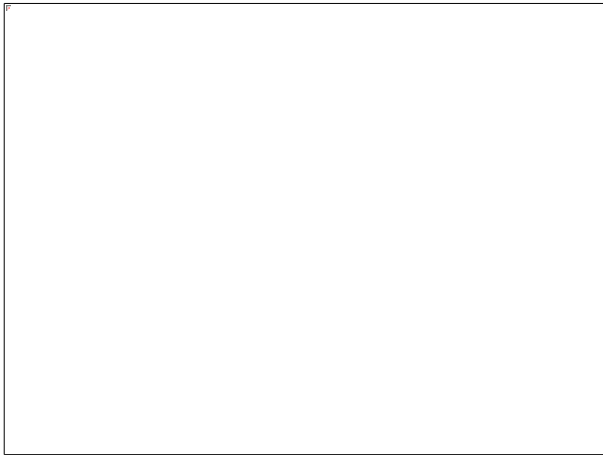
นางแม่ โต๊ะสะ ผดุงครรภ์โบราณวัย ๗๐ ปี ชาวบ้านหมู่บ้านลูโบะดาโต๊ะ หมู่ที่ ๔ ต.ลูโบะปือซา อ.ยี่งอ จ.นราธิวาส ได้ประกอบอาชีพผดุงครรภ์ที่บ้านมาหลายปี ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการทำคลอดผดุงครรภ์ และสมุนไพรต่างๆ

หมอลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศชาย การขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศชาย คือ การผ่าตัดเพื่อเอาหนังหุ้มปลายของอวัยวะเพศชาย (ส่วนเกิน) ออกไป เพื่อให้หนังหุ้มปลายอวัยวะเพศเปิดทำให้ง่ายต่อการทำความสะอาด สามารถล้างสิ่งสกปรกจากสารคัดหลั่ง เช่น คราบเหลือง คราบปัสสาวะที่หมักหมมอยู่ตามบริเวณใต้หนังหุ้มปลายอวัยวะซึ่งเป็นศูนย์รวมของเชื้อโรค สามารถทำได้ตั้งแต่เด็กแรกเกิดไปจนถึงวัยสูงอายุ

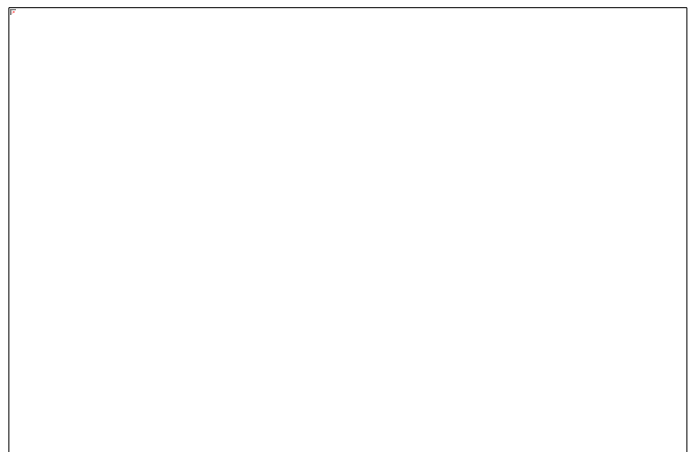
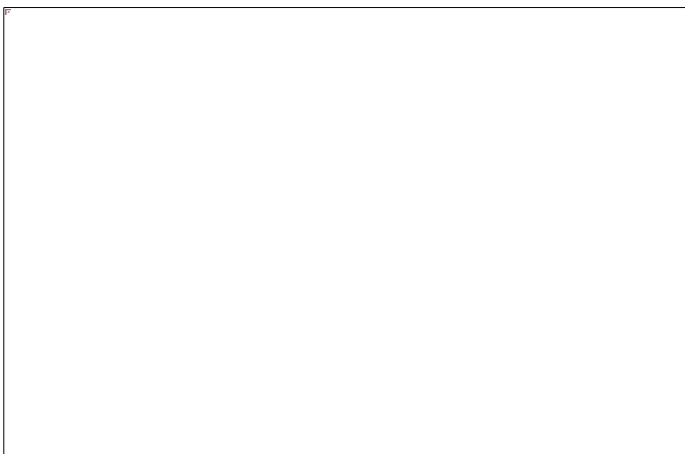
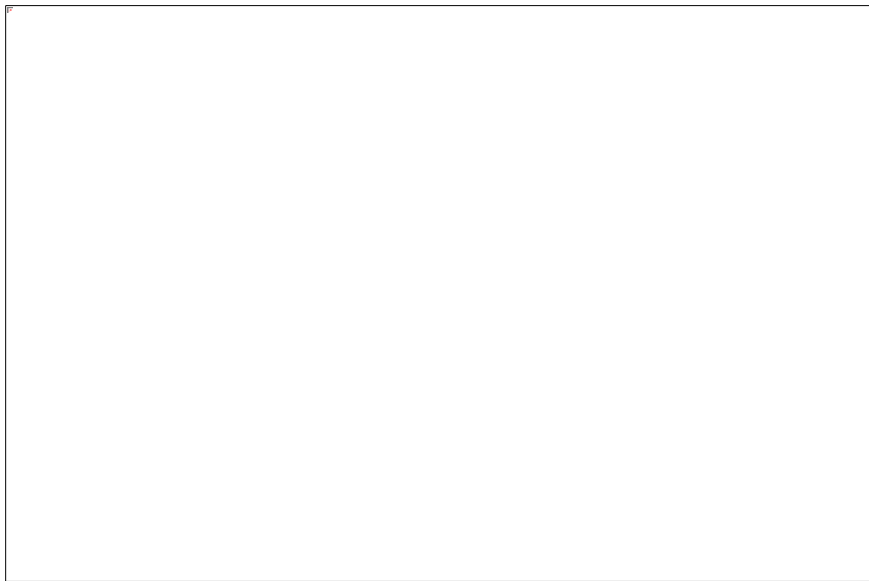
ซึ่งในพื้นที่ตำบลลูโบะปือซา จะมีหมอลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศชาย หรือที่เรียกชื่อกันในพื้นที่ว่า (โต๊ะมูเต็ง) ชื่อนายมะกอเซ็ม ดอเลาะ เป็นชาวบ้านในพื้นที่หมู่ ๒ บ้านกาแร ตำบลลูโบะปือซา อำเภอยิ่งง จังหวัดนราธิวาส เป็นปราชญ์ชาวบ้านและประกอบอาชีพขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศชาย มาเป็นเวลา ๒๐ ปี และได้ถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศชาย ให้กับลูกหลานจากรุ่นสู่รุ่นสืบทอดต่อไป

๕.ด้านภาษาและวรรณกรรม

ดีเกิร์ฮู เป็นหนึ่งในศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมอย่างสูงในหมู่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นชายแดนใต้ตอนล่าง ศิลปะการแสดงแบบนี้มีลักษณะที่เป็นกลอนเพลง โต้ตอบ นิยมเล่นกันเป็นกลุ่มหรือหมู่คณะคล้ายกับการร้องเพลงลำตัด เนื้อเพลงส่วนใหญ่ เป็นภาษาพื้นถิ่นคือภาษามลายูโดยมีเสียงดนตรี รำมะนาประกอบจังหวะ การละเล่นนี้นิยมแสดง ในงานพิธีต่างๆ ของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ เช่น พิธีสุนัต งานมาแกปูโละ ฯลฯ

สืบทอดโดยนายมะเพายี มูซอ บ้านเลขที่ ๖๗/๒ หมู่บ้านกาแร หมู่ที่ ๒ ตำบลลูโบะปือซา อำเภอยิ่งอ จังหวัดนราธิวาส

๖. ด้านนวัตกรรมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตำบลลูโบะปือซามีกลุ่มแม่บ้านที่ร่วมกันดำเนินกิจกรรมผ่านโครงการทำไม้กวาดทางมะพร้าว โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้การทำไม้กวาดจากทางมะพร้าวโดยปราชญ์ชุมชนในหมู่ที่ ๔ บ้านลูโบะดาโต๊ะ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากวิทยาลัยชุมชนราธิวาส กลุ่มเป้าหมายของผู้ร่วมโครงการคือผู้สูงอายุที่จะได้ใช้เวลาว่างหารายได้เสริม

โครงการถ่านอัดก้อนซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกองทุนแม่เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านและชุมชนได้นำเทคโนโลยีที่ได้ระบการถ่ายทอดมาพัฒนาให้เกิดรายได้ดำเนินการโดยกลุ่มชุมชนบ้านกาแร

